

Vlaanderen
is jeugd

Erkenning geven aan competenties van jonge vrijwilligers

Samenvatting onderzoeksrapport

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

www.vlaanderen.be/cjm

INHOUD

1 SAMENVATTING.....3

1.1 Doel, scope en organisatie van het onderzoek 3

1.2 Aanbevelingen per thema 4

1.2.1 Thema 1: geattesteerde kadervorming in het jeugdwerk 4

1.2.2 Thema 2: erkenning van verworven competenties 4

1.2.3 Thema 3: samenwerking tussen de sectoren 5

1.2.4 Thema 4: het lokale beleid 5

1.2.5 Thema 5: sensibiliseren over vrijwilligerswerk 5

1.2.6 Thema 6: vrijwilligersbeleid in organisaties 6

1.2.7 Thema 7: jongerenonderzoek 6

1.2.8 Thema 8: inclusief en drempelverlagend werken 6

1.2.9 Thema 9: meldingsplicht voor uitkeringsgerechtigden die vrijwilligerswerk willen doen 7

////////////////////////////////////

1 SAMENVATTING

1.1 DOEL, SCOPE EN ORGANISATIE VAN HET ONDERZOEK

De Vlaamse overheid wil de vrijwillige inzet van kinderen en jongeren in onze samenleving stimuleren en er erkenning aan geven. Dat vertaalt zij in haar Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, waar het een van de prioriteiten vormt. Vandaar de opdracht om deze beleidsintentie te ondersteunen in de vorm van een kwalitatief onderzoek, met een overzicht van vastgestelde noden, verwachtingen, hiaten en knelpunten, en die te vertalen naar concrete beleidsaanbevelingen.

Met deze brede scope gaat dit onderzoek dus niet enkel over het louter formeel erkennen van verworven competenties, maar ook over meerdere aspecten die het voor jonge mensen mogelijk moeten maken om via vrijwilligerswerk met hun talenten aan de slag te gaan en hun competenties te versterken. Zodoende belicht het onderzoek, naast formele manieren van erkennen, ook thema's zoals inclusief werken, vrijwilligersbeleid, vrijwilligersopleiding, lokaal beleid en intersectorale samenwerking.

Het onderzoek vertrok vanuit de hypothese dat de erkenning van competenties van jonge vrijwilligers belangrijk is en hen empowert in hun ontwikkeling. De eigenlijke hypothese is dat het aan voldoende gegevens en overzicht ontbreekt om daarover een beleid te kunnen ontwikkelen. De centrale onderzoeksvraag die daaruit volgde was: 'Hoe kunnen we als samenleving meer erkenning geven aan wat jonge vrijwilligers leren dankzij hun vrijwillig engagement?'

Onze bijzondere aandacht ging naar drempels die kinderen en jongeren in kwetsbare situaties ervaren als ze een vrijwillig engagement opnemen. We keken er goed op toe om hun verhaal mee te nemen in het hele onderzoeksverloop.

Het onderzoek liep van het voorjaar tot eind 2022 en werd op een participatieve manier georganiseerd.

- We betrokken via een klankbordgroep 9 jeugd- en vrijwilligersorganisaties.
- We organiseerden 5 focusgroepen met 53 deelnemers uit diverse sectoren.
- We deden 10 jongerenbevragingen met 86 jongeren, verspreid over het hele land.
- We interviewden 20 mensen tijdens 15 afspraken.

Op vier manieren onderzochten we relevante praktijken, met een goede spreiding aan werkvormen, ervaringen en organisaties:

- praktijkonderzoek: via lectuur en websites;
- praktijkonderzoek: via interviews;
- focusgroepen: met een selectie genodigden;
- jongerenbevraging: bij een selectie van organisaties.

1.2 AANBEVELINGEN PER THEMA

We formuleerden 17 aanbevelingen. Die zijn gebaseerd op inzichten en vaststellingen die we in 9 thema's bundelden. Een samenvatting van de thema's en de daaraan gekoppelde aanbevelingen:

1.2.1 Thema 1: geattesteerde kadervorming in het jeugdwerk

Aanbeveling 1.1: Onderzoek waarom het aantal jongeren dat het traject van geattesteerde kadervorming volledig afrondt, daalt.

Ons onderzoek bevestigt dat het aantal deelnemers tijdens de pandemie daalde. Het aantal deelnemers verhoogt momenteel opnieuw, maar opvallend is dat steeds minder jongeren het volledige traject van geattesteerde kadervorming in het jeugdwerk afwerkt. Een nieuwe onderzoeksopdracht moet op zoek naar verklaringen voor deze vastgestelde trend.

Aanbeveling 1.2: Bekijk hoe op de langere termijn het opleiden van vrijwilligers in het jeugdwerk afgestemd kan worden op de manier waarop jonge mensen zich vandaag vrijwillig engageren.

De dalende trend in het aantal deelnemers aan geattesteerde kadervorming in het jeugdwerk zet alle betrokken actoren aan het denken, zoals duidelijk bleek tijdens onze focusgesprekken. Met een actieonderzoek moet aan de hand van concrete ideeën en suggesties gezocht worden naar nieuwe manieren om het tij te keren.

Aanbeveling 1.3: Verzeker de vrijheid en flexibiliteit die jeugdorganisaties vandaag kunnen hanteren voor deelnemers aan coanimatortrajecten.

Ons onderzoek ging op zoek naar een antwoord op de vraag of er voor de coanimator in het jeugdwerk specifieke competentievereisten nodig zijn en een daaraan gekoppeld attest. Het antwoord bij alle gesprekspartners is negatief, omdat het nodig is om met coanimatoren individueel, op maat en flexibel te kunnen werken.

1.2.2 Thema 2: erkenning van verworven competenties

Aanbeveling 2.1: Maak de huidige EVC-procedure eenvoudiger en toegankelijker met betrekking tot onderwijscompetenties.

De huidige EVC-procedure bij de instellingen hoger onderwijs is hoogdrempelig, weinig bekend en weinig toegepast. Daardoor hebben jonge vrijwilligers die zonder diploma een job krijgen als jeugdwerker, nauwelijks doorgroeikansen. Versoepel de procedure om deze jonge, competente mensen de kans te geven op een diploma hoger onderwijs.

Aanbeveling 2.2: Maak de huidige EVC-procedure eenvoudiger en toegankelijker met betrekking tot beroepscompetenties.

De huidige EVC-procedure bij de VDAB beperkt zich tot een aantal specifieke competenties en beroepen. Heel wat competenties en werkopportunities van jonge mensen hebben daar geen plaats in. Werk naar een gedeelde visie toe om de procedure aan te passen en meer mogelijkheden te creëren.

meerwaarden van vrijwilligerswerk, zowel voor de jonge vrijwilliger als voor de samenleving in haar geheel, in het daglicht zetten om die perceptie te keren.

Aanbeveling 5.2: Bereken de 'social return on investment' van het jeugdwerk.

Het subsidiëren van jeugdwerkorganisaties wordt door nogal wat maatschappelijke en economische actoren gezien als een kost in plaats van een investering. Een onderzoek dat het rendement van jeugdwerk voor de samenleving in euro's omzet, moet die visie weerleggen.

1.2.6 Thema 6: vrijwilligersbeleid in organisaties

Aanbeveling 6.1: Stimuleer jonge vrijwilligers tot zelfreflectie door met hen te praten over hun motivatie om zich vrijwillig te engageren.

Met jonge vrijwilligers praten over hun motivaties om te vrijwilligen zet hen aan het denken, zowel over waarom ze het doen als over wat ze erdoor leren. De meeste jongeren zijn zich daar immers onvoldoende van bewust. Het doet hen goed hun eigen drijfveren en intrinsieke interesses te leren kennen. Het is onze aanbeveling aan (jeugd)organisaties om er op regelmatige basis met hun jonge vrijwilligers over te praten.

Aanbeveling 6.2: Geef zelf erkenning aan vrijwillig engagement door het een centrale plaats te geven in het beleid van de organisatie.

In veel organisaties zijn vrijwilligers de steunpilaar van de werking. Erkenning geven aan dat vrijwillig engagement gebeurt in de eerste plaats door de organisatie zelf. Onze aanbeveling aan de vrijwilligersorganisaties is om voluit te investeren in hun vrijwilligersbeleid (opleiding, coaching, groei...) en veel tijd en energie te besteden in ondersteuning van elke vrijwilliger.

1.2.7 Thema 7: jongerenonderzoek

Aanbeveling 7.1: Betrek jonge vrijwilligers via een breed onderzoek bij het gesprek over talent- en competentiegericht werken en het erkennen ervan.

De jongerenbevraging bracht heel wat zaken aan het licht met betrekking tot ons onderzoeksthema. We bevelen daarom aan om een breed, wetenschappelijk en vergelijkend onderzoek te doen over wat de visie en mening van de jongeren daarover is.

1.2.8 Thema 8: inclusief en drempelverlagend werken

Aanbeveling 8.1: Zet verder in op het inclusief werken in de jeugdsector via projecten, opleidingen en sensibiliseren.

In de focusgroepen en interviews van ons onderzoek ging het geregeld over gelijke kansen en mogelijkheden voor elke jongere om zich via vrijwilligerswerk te ontwikkelen. Zoiets vraagt om een inclusieve visie en aanpak, met aandacht voor toegankelijkheid, haalbaarheid en gelijke doorgroeikansen vanuit de talenten en competenties van de betrokken jongere.

Aanbeveling 9.1: Geef iedere uitkeringsgerechtigde volop de kans om vrijwilligerswerk te doen.

In een aantal concrete gevallen is het de regelgeving die de groeikansen van jonge vrijwilligers in de weg staat. De meldingsplicht voor uitkeringsgerechtigden hindert jeugdorganisaties in hun begeleidingsopdracht van betrokken jongeren. Hef die verplichting op in het belang van deze vrijwilligers.

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Arenbergstraat 9
1000 Brussel
www.vlaanderen.be/cjm